

FITXA IDENTIFICATIVA**Dades de l'Assignatura**

Codi	35062
Nom	Dret penal I
Cicle	Grau
Crèdits ECTS	9.0
Curs acadèmic	2019 - 2020

Titulació/titulacions

Titulació	Centre	Curs	Període
1302 - Grau de Criminologia	Facultat de Dret	2	Anual

Matèries

Titulació	Matèria	Caràcter
1302 - Grau de Criminologia	7 - Dret Penal	Obligatòria

Coordinació

Nom	Departament
JAREÑO LEAL, M ^a DE LOS ANGELES	72 - Dret Penal

RESUM

1) Situació de l'assignatura en el pla d'estudis, altres assignatures amb les que es vincula, continuïtat amb altres assignatures...

Dret penal I és una assignatura obligatòria de caràcter anual, que constitueix un dels pilars bàsics en la formació del criminòleg. Es tracta d'una de les assignatures amb major creditatge de la titulació (un total de 9 crèdits) i queda integrada, conjuntament amb les assignatures de Dret penal II, Dret penitenciari i Dret penal de menors, dins del mòdul "Dret penal".

2) Breu descripció de la matèria, tipus de continguts i aplicacions possibles.

La denominada part general del Dret penal, objecte d'estudi de Dret penal 1, pot dividir-se en tres grans seccions diferenciades.

La primera part estudia el concepte de Dret penal i els principis constitucionals que limiten el poder punitiu de l'Estat. De totes les branques de l'ordenament, el Dret penal és, sens dubte, la que es mostra més directament sensible als principis constitucionals. No debades s'ha afirmat que el Codi penal és una Constitució en negatiu. I és que la norma fonamental, d'una banda, selecciona els valors al servei dels quals cal situar el cos punitiu i, de l'altra, limita l'actuació de l'Estat mitjançant els principis constitucionals. La llibertat és el valor superior de l'ordenament jurídic i ha de constituir-se en el fonament de qualsevol intervenció estatal.

La teoria jurídica del delictes constitueix la part central de l'assignatura i es correspon amb la part substancial del nostre temari. És molt probable que es tracte de la teoria general més elaborada i complexa del Dret i es caracteritza per un grau elevat d'abstracció. En aquesta assignatura, s'intentarà oferir a l'estudiant una exposició senzilla i coherent dels aspectes fonamentals comuns a totes les infraccions penals. Si bé no es podrà deixar constància de totes les polèmiques doctrinals i de les diferents posicions que aquestes propicien, sovint s'advertirà de l'existència en diversos àmbits de discrepàncies o de plantejaments contraposats.

Finalment, la tercera part està dedicada a les conseqüències jurídiques que es deriven de la comissió d'un fet delictiu, en especial la pena. En aquesta part, a més de les principals qüestions teòriques i dogmàtiques, optarem per insistir en els problemes que es deriven de la seua determinació i aplicació.

CONEIXEMENTS PREVIS

Relació amb altres assignatures de la mateixa titulació

No heu especificat les restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

Altres tipus de requisits

COMPETÈNCIES

1302 - Grau de Criminologia

- Conèixer el contingut i l'abast de les sancions penals, especialment la pena de presó, treballs en benefici de la comunitat i totes altres alternatives a les penes privatives de llibertat.
- Conèixer les garanties penals regulades en el títol preliminar del codi penal i del seu vessant c o n s t i t u c i o n a l . G . : 1 , 8 i E : 2 2
- Conèixer l'estructura i el contingut de la teoria del delictes i de la pena.
- Identificar en cada tipus delictiu els distints elements del delictes com ben jurídic, tipus d'injust, justificació, culpabilitat, formes d'aparició i penalitat i la seua diferència amb altres tipus delictius.
- Analitzar casos concrets a fi d'iniciar l'aprenentatge de la qualificació jurídica per la seua rellevància c r i m i n o l ò g i c a .
- Distingir les dades relatives a les sancions, necessaris per als informes criminològics. G.: 7, 10 i E: 2, 3 , 4 , 6

RESULTATS DE L'APRENTATGE

Aquesta assignatura ha d'estar orientada a que l'alumnat assolisca estes competències com a resultats d'aprenentatge:

- Conèixer les garanties penals regulades en el Títol preliminar del Codi penal i el seu vessant constitucional.
- Conèixer l'estructura i el contingut de la teoria del delictes i de la pena.
- Analitzar casos concrets amb la finalitat d'iniciar l'aprenentatge de la qualificació jurídica per la seva rellevància criminològica.
- Conèixer el contingut i abast de les sancions penals, especialment de la pena de presó, treballs en benefici de la comunitat i altres alternatives a les penes privatives de llibertat.

A partir d'aquests coneixements i d'una combinació adequada dels diferents instruments del procés d'ensenyament-aprenentatge, l'alumnat haurà d'adquirir les següents competències:

En l'àmbit de les competències específiques del Grau, amb l'assignatura, l'alumnat haurà d'adquirir:

- E2: Saber interpretar les fonts i bases de dades relacionades amb la criminalitat.
- E3: Saber traslladar a un informe criminològic les dades psicològiques, socials i jurídiques de rellevància criminològica.
- E4: Saber seleccionar les dades amb rellevància criminològica que siguin útils per a emetre una resolució judicial.
- E6: Aportar dades i informes per al control i seguiment de les mesures d'excerceració amb l'assessorament al jutjat de vigilància en les seues resolucions.
- E10: Saber plasmar en un informe els instruments idonis per a la reinserció social i la reducció dels efectes nocius de la presó.
- E11: Saber aplicar les tècniques d'investigació adequades per a la persecució dels delictes i la resolució de conflictes socials, tot garantint la seguretat ciutadana i els drets fonamentals.
- E12: Saber assessorar en la interpretació i valoració dels informes forenses.
- E22: Ser capaç d'analitzar el delicte, el delinqüent i la víctima, i dissenyar estratègies de prevenció i intervenció, des del respecte als drets humans, la igualtat entre els homes i dones, la pau, la sostenibilitat, l'accessibilitat universal i el disseny per a tothom i els valors democràtics.

En l'àmbit de les competències generals, l'alumnat haurà de desenvolupar:

- G1: Saber utilitzar un llenguatge tècnic que permeta expressar els conceptes correctament i des de una perspectiva de gènere.
- G4: Tenir iniciativa creativa, tot promovent l'anàlisi crític i l'esperit de lideratge amb capacitat de gestió i direcció.
- G7: Saber argumentar i expressar-se de manera coherent i intel·ligible de forma oral i escrita.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. DRET PENAL: CONCEPTE I PRINCIPIS

Concepte de Dret penal. Les normes penals: concepte i estructura. El delicte i les conseqüències jurídiques del delicte. La funció del Dret penal: retribució i prevenció. El Dret penal vigent a Espanya.

Principis limitadors del ius puniendi: el principi de legalitat; el principi d'exclusiva protecció de béns jurídics; el principi d'intervenció mínima i el caràcter fragmentari i subsidiari del dret penal; el principi de proporcionalitat; el principi d'igualtat; el principi de culpabilitat; el principi de responsabilitat pel fet; el principi de presumpció d'innocència (aspectes materials); el principi d'humanitat de les penes; el principi de resocialització.

El principi de legalitat i les fonts del Dret penal. Reserva de llei: el cas de les lleis penals en blanc. Contingut material: mandat de taxativitat; prohibició de retroactivitat; prohibició d'analogia. Criteris específics d'interpretació de la llei penal. Altres fonts del Dret penal.

El principi non bis in idem i els criteris de resolució del concurs de normes penals.

Àmbit de validesa temporal de la llei penal: prohibició de retroactivitat. Moment de comissió del delicte. Àmbit de validesa personal: les inviolabilitats. Àmbit de validesa espacial.

2. TEORIA DEL DELICTE I

El delicte: concepte i classes. Estructura del delicte.

L'antijuridicitat: concepte i naturalesa. El ben jurídic-penal: concepte, funcions i classes. L'acció: concepte (referència a les diferents concepcions sobre l'acció). Suposats d'absència d'acció: força irresistible, moviments reflexos i inconsciència. El tipus: concepte. Termes del tipus. Elements del tipus: subjectes actiu i passiu, objecte material. Els elements subjectius del tipus. Tipicitat objectiva i subjectiva (vinya. culpabilitat). Classes de tipus: tipus de lesió i perill; de mera activitat i resultat; de consumació instantània, permanents i d'estat; especials propis i impropis; de resultat tallat i mutilats de dos actes. La relació de causalitat i la imputació objectiva: determinació de la causalitat i criteris d'imputació del resultat. Peculiaritats de la imputació objectiva en els delictes d'omissió impròpia i en els delictes imprudents. Supòsits problemàtics: cursos causals irregulars, casos de causalitat avançada, casos de causalitat cumulativa, autopuesta en perill de la víctima

L'omissió: ommissió pròpia i impròpia. La comissió per ommissió: criteris d'equivalència. Absència d'antijuridicitat: la justificació i els seus efectes. Distinció entre un fet justificat i un fet no culpable. Fonament de les causes de justificació. Els elements objectiu i subjectiu de la justificació. La justificació incompleta. Causes de justificació: legítima defensa, estat de necessitat, compliment d'un deure o exercici legítim d'un dret, ofici o càrrec. La qüestió del consentiment. El problema de l'obediència deguda.

La culpabilitat: concepte i fonament. L'estructura del judici de culpabilitat.

La imputabilidad i la seva absència - Causes d'inimputabilidad: anomalia o alteració psíquica i trastorn mental transitori; intoxicació plena; alteracions de la percepció; minoria d'edat-

3. TEORIA DEL DELICTE I BIS

El moment de la imputabilidad: les acciones liberae in causa- La imputabilidad disminuïda. Imputació per dol i imputació per imprudència - El dol: concepte i classes. Absència de dol: l'error de tipus (Vid. error) La imprudència: concepte i classes. La imprudència professional. El coneixement de l'antijuridicitat. Absència de coneixement de l'antijuridicitat: l'error de prohibició (Vid. error). La delinqüència per convicció. L'error de tipus: tractament legal; classes d'error de tipus (error sobre el curs causal, aberratio ictus, error in objecto/persona). L'error sobre elements accidentals. L'error de prohibició: tractament legal. Classes: directe i indirecte. Problemàtica de l'error sobre els pressupostos objectius d'una causa de justificació.

Causes d'exculpació: por insuperable i estat de necessitat exculpante (Vid. causes de justificació). Les acciones liberae in causa: concepte, estructura i suposats d'aplicació (absència d'acció i inimputabilidad). Iter criminis: fases interna i externa. Fonament de la punició dels delictes incomplets -Actes preparatoris: conspiració, proposició i provocació. El cas de l'apologia Delimitació entre preparació i execució. Actes executius: la temptativa; classes i tractament jurisprudencial. El desistiment voluntari Consumació. Autoria i participació. Distinció entre autor i partícp. Classes d'autoria: única, coautoría, autoria mediata La participació: el principi d'accessoriedad limitada. Classes: inducció, cooperació necessària i complicitat

El concurs de persones en els delictes especials L'autoria i participació en els delictes imprudents Règim de responsabilitat per delictes comesos per mitjans de difusió mecànics -La responsabilitat penal de les persones jurídiques. La punibilidad: concepte. Condicions objectives de punibilidad, excuses absolutorias, causes personals d'exclusió de la pena.

4. TEORIA DE LES CONSEQÜÈNCIES JURIDIQUES DEL DELICTE

La pena: concepte, funció i finalitats.

Classes de penes. Criteris de classificació. Penes privatives de llibertat. Penes privatives o restrictives de drets. Penes pecuniàries. Altres penes. Les penes previstes per a les persones jurídiques.

La determinació de la pena. Regles legals de determinació de la pena. Determinació del marc penal abstracte i del marc penal concret. La individualització judicial. La determinació de la pena en els supòsits de concurs de delictes: concurs real, ideal i delicte continuat.

Les circumstàncies modificatives de la responsabilitat criminal. Les circumstàncies atenuants, les circumstàncies agreujants, la circumstància mixta de parentiu.

Suspensió i substitució de la pena. La suspensió de l'execució de la pena. Supòsits de substitució de la pena privativa de llibertat. Llibertat condicional.

Causas d'extinció de la pena i cancel·lació d'antecedents penals.

La perillositat criminal. Les mesures de seguretat: concepte, pressuposats d'aplicació, classes, règim jurídic.

Altres conseqüències jurídiques derivada del delicte. La responsabilitat civil ex delicto. Conseqüències accessòries. Comís

VOLUM DE TREBALL

ACTIVITAT	Hores	% Presencial
Classes teoricopràctiques	90,00	100
Assistència a esdeveniments i activitats externes	15,00	0
Estudi i treball autònom	90,00	0
Lectures de material complementari	15,00	0
Preparació de classes pràctiques i de problemes	15,00	0
TOTAL	225,00	

METODOLOGIA DOCENT

La docència presencial té assignades 90 hores, de les quals:

-75 hores són de docència en l'horari normal a l'aula, de les quals, el mínim recomanat d'activitats aplicades són 30 hores.

-Les altres 15 es destinaran a activitats complementàries així com a la realització de l'examen final.

Al llarg del curs es podran proposar al grup una o diverses activitats formatives, ja siguin pròpies del grup o comunes al Departament de Dret penal (com ara assistència a conferències).

AVALUACIÓ

La qualificació de l'assignatura es determinarà a partir de les qualificacions obtingudes de l'avaluació contínua desenvolupada en cada grup, a la qual correspon un 30% de la qualificació final, i de la realització de la prova final en la dates fixades per la Facultat, a la qual correspon un 70% de la qualificació final.

Serà necessari obtenir una nota mínima d'aprovat en la prova final per a superar l'assignatura, amb independència de la nota obtinguda en l'avaluació contínua.

L'annex del professor detallarà les condicions de l'avaluació contínua i el caràcter oral o escrit de la prova final, així com si es realitzarà una prova parcial, de caràcter alliberador o no, en les dates fixades per la Facultat.

Els alumnes que no realitzen l'avaluació contínua es podran presentar a la prova final en primera convocatòria, i la nota obtinguda quedarà limitada al valor ponderat que aquesta prova té en la qualificació final (un 70%), de manera que, com a màxim, es podrà obtenir un 7 com a qualificació final.

En cas de suspendre la primera convocatòria, per a la segona convocatòria es conserva la qualificació obtinguda en l'avaluació contínua. Si l'annex del professor preveu que hi haja alguna activitat com a recuperable, determinarà la forma d'obtenir la qualificació de la/s mateixa/s en segona convocatòria.

REFERÈNCIES

Bàsiques

- BORJA JIMÉNEZ, E., Curso de Política Criminal, Tirant lo Blanch, 2011.
- CARBONELL MATEU, J.C., Derecho Penal. Concepto y principios constitucionales, 3ª ed, Tirant lo Blanch, 1999.
- CUERDA ARNAU, M.L. (Dir.), FERNÁNDEZ HERNÁNDEZ, A., (Coord.), Vistas penales. Casos resueltos y guías de actuación en sala, Tirant lo Blanch, 2017.
- COBO DEL ROSAL/ VIVES ANTÓN, Derecho Penal. Parte General. Valencia, Tirant lo Blanch, 1999.
- DÍEZ RIPOLLÉS, J.L., Derecho penal español. Parte general, Tirant lo Blanch, 2016.
- DÍEZ RIPOLLÉS, J.L., Política criminal y derecho penal: estudios, Tirant lo Blanch, 2013.
- GONZÁLEZ CUSSAC/MATALLÍN EVANGELIO/ ORTS BERENGUER/ ROIG TORRES, Esquemas. Derecho Penal. Parte General, Tirant lo Blanch, 2007.
- LUZÓN PEÑA, D.M., Lecciones de Derecho penal: parte general, Tirant lo Blanch, 2016.
- LUZÓN PEÑA, D.M., (Dir.) ROSO CAÑADILLAS, R., (coord.), Derecho penal en casos : parte general : estudio analítico-práctico, Tirant lo Blanch, 2018.
- MIR PUIG, S., Derecho penal. Parte General. Bosch, 2015.
- MIR PUIG/CORCOY BIDASOLO, (Drs.), Constitución y sistema penal, Marcial Pons, 2012.
- MUÑOZ CONDE/GARCÍA ARÁN, Derecho Penal. Parte General, Tirant lo Blanch, 2015.
- ORTS BERENGUER/GONZÁLEZ CUSSAC, Compendio de Derecho penal. Parte general, 7ª edición, Tirant lo Blanch, 2017.
- QINTERO OLIVARES, G., (Dir.), Derecho Penal Constitucional, Tirant lo Blanch, 2015.
- ROXIN, C., Derecho penal. Parte general. T.I, Especiales formas de aparición del delito, (trad. Diego-Manuel Luzón Peña (et al.), Civitas, 2014.
- ROXIN, C., Derecho penal. Parte general. T.I, Fundamentos. La estructura de la teoría del delito, (trad. Diego-Manuel Luzón (et al.), Thomson-Civitas, 2008.
- VIVES ANTÓN, T.S., Fundamentos del sistema penal, Tirant lo Blanch, 2010.

ADDENDA COVID-19

Aquesta addenda només s'activarà si la situació sanitària ho requereix i previ acord del Consell de Govern

1. Contenidos

Se mantienen, en general, los contenidos recogidos en las docentes, puesto que los profesores han continuado la docencia on line y han explicado los contenidos, dejando material en el aula virtual y realizando actividades dirigidas, complementadas con la remisión a los manuales recomendados.

Además, los profesores han atendido sus tutorías de forma virtual.

No obstante, teniendo en cuenta la especialidad de la situación, se permite a cada profesor que, excepcionalmente, pueda reducir alguna lección del temario y no exigirla en el examen, cuando estime que la docencia virtual no suple adecuadamente las explicaciones presenciales

2. Volumen de trabajo y planificación temporal de la docencia

Mantenimiento del peso de las distintas actividades que suman las horas de dedicación en créditos ETCS marcados en la guía docente.

Los profesores han continuado su docencia de forma virtual. Se han subido materiales al aula virtual, y se han complementado con actividades para facilitarles la comprensión: videos, casos prácticos y problemas resueltos. Además, se han realizado videoconferencias.

Los profesores han atendido sus tutorías on line.

3. Metodología docente

Se ha entregado material a través del aula virtual.

Además, se han realizado actividades con los alumnos para ayudarles a la comprensión de la materia: casos prácticos y problemas resueltos, y videos.

Se han realizado tutorías por videoconferencia en el horario programado.

Por otra parte, se ha dado más libertad a los alumnos para la entrega de casos prácticos, sin limitar el horario al de las clases.

Los dos profesores que imparten la materia han realizado sus tutorías on line.

4. Evaluación

Todo el profesorado realizará sus exámenes en forma escrita tipo test, y/o en forma oral, dentro de las permitidas en la Guía docente.

Se mantiene, como regla general, el porcentaje previsto en la Guía, asignando un 70 % a la prueba global final y un 30 % a la evaluación continua.

No obstante, la exigencia de la Guía docente de que “se apruebe la prueba final” para superar la asignatura podrá modificarse, a criterio del profesor de cada grupo, admitiendo la ponderación de la evaluación continua a partir de la obtención de un 4 sobre 10 en la prueba global final.

5. Bibliografía

Se mantiene la bibliografía recomendada, puesto que se entiende que los alumnos debían disponer de ella desde el principio de curso, especialmente el manual recomendado, en su caso, por cada profesor como básico. Los profesores que entregan sus propios temas, lo han seguido haciendo durante la docencia virtual. En esta modalidad, además, han entregado en algunos casos bibliografía complementaria también on line.

Por otro lado, y aunque debido al cierre de las instalaciones Universitarias los alumnos no pueden acudir presencialmente a las bibliotecas ni sacar físicamente libros en préstamo, la Biblioteca tiene accesibles online como e-books y sin coste para los estudiantes la mayor parte de los manuales recomendados en la Guía Docente: los publicados por Thomson – Aranzadi, que ya estaban en formato e-book antes de la suspensión de la docencia presencial, y todos los manuales de Derecho penal publicados por la editorial Tirant lo Blanch, gracias al convenio que la Universidad ha suscrito con esta editorial a raíz precisamente de la suspensión de actividades presenciales.